

Verneområdestyret
for Kvænangsbotn
og Navitdalen
landskapsvernområder

Møteinnkalling

Utvalg: Navitdalen og Kvænangsbotn verneområdestyre
Møtested: , Teams
Dato: 14.12.2023
Tidspunkt: 10:00

Eventuelt forfall må meldes snarest til nasjonalparkforvalter. Vararepresentanter møter etter nærmere beskjed.

Saksliste

Utvalgs- saksnr	Innhold	Lukket	Arkiv- saksnr
ST 29/23	Referatsaker		
ST 30/23	Oppfølging hyttebygg Navitdalen		2023/10099
ST 31/23	Tiltaksplan 2024 - første behandling		2023/10329

ST 29/23 Referatsaker

Arkivsaksnr: 2023/10099-2

Saksbehandler: Rune Benonisen

Dato: 20.11.2023

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Navitdalen og Kvænangsbotn verneområdestyre	22/23	30.11.2023
Navitdalen og Kvænangsbotn verneområdestyre	30/23	14.12.2023

Oppfølging hyttebygg Navitdalen

Saksprotokoll i Navitdalen og Kvænangsbotn verneområdestyre - 30.11.2023

Behandling

Vedtak

Forvalters innstilling

Kvænangsbotn og Navitdalen verneområdestyre anmoder Miljødirektoratet om iverksetting av prosess for å ilegge Miljøerstatning for hyttebygg som denne saken omtaler, ved Saiva i Navitdalen landskapsvernområde.

Bygg er ført opp uten godkjent dispensasjon fra bestemmelsene i verneforskriften og strider mot forskriftens §1.1 i forskrift om vern av Návetvuomi suodjemeahcci om forbud mot inngrep som kan vesentlig endre eller virke inn på landskapet. Inkludert oppføring og ombygging av varige eller midlertidige bygninger. Bygget vurderes å gi vesentlig endring av landskapsverdiene som er en viktig verneverdi, for et større område. Det er i hovedsak på grunn av virkningen av byggets plassering og størrelse sammen.

Styret velger å ikke anmelde forholdet, selv om flere av vilkårene for anmeldelse av forholdet er til stede. Disse er omfattende brudd på lov/forskrift/tillatelse, overtredelsen har store konsekvenser for naturmangfoldet eller risiko for dette og at det foreligger

sterke allmennpreventive hensyn. I den andre retningen vektlegges at en søknad trolig ville resulterte i en dispensasjon, men muligens med pålegg eller anmodning om en annen plassering eller en annen form/høyde på hytta som ikke står så fram i landskapet som denne nå gjør. Styret velger likevel å ikke anmelde og vektlegger da særlig at en søknad sannsynligvis vil resulterte i en dispensasjon.

Styret anser krav om riving og retting som så inngripende at det ikke er hensiktsmessig i denne saken. Det vektlegges at hytta er bygget i et område med eksisterende bebyggelse.

Verneområdestyret krever at eier sender en søknad om dispensasjon fra verneforskriften for Navitdalen landskapsvernområde, og ber eier/tiltakshaver om å iverksette søknadsprosess som følger gjeldende regler og prosedyrer for nye eller sterkt endrede reindrifftsanlegg. I praksis at søknad om hytte sendes til reindrifftsavdelingen hos statsforvalteren, som innhenter uttalelser og nødvendige godkjenninger fra andre parter. Herunder verneområdestyret for Navitdalen landskapsvernområde.

Saksopplysninger

Oppsynet ved Fjelltjenesten var på rutinemessig oppdrag i Navitdalen i oktober. Etter denne turen fikk verneområdestyret tilsendt en rapport om et tilsynelatende nytt bygg på en tidligere ubebygde lokalitet. Det var da ikke kjent hvem som var eier/tiltakshaver, men nærliggende å tro at det er tilknyttet reindrift på grunn av lokaliseringen. Etter en gjennomgang klarte vi ikke finne en sak eller henvendelse om bygg som er behandlet hos vernemyndighetene. Etter mottak av rapporten sendte forvalteren, med kopi til distriktet, med henvendelse til Reindrifftsavdelingen med forespørsel om det er behandlet en sak der.

Siden 2016 er det behandlet to saker om hytter i reindrift av verneområdestyret for Kvænangsbotn og Navitdalen. En er behandlet og godkjent i 2016, og en er under behandling og godkjennes sannsynligvis i 2023.

Ut fra opplysningen vi har i saken, inkludert telefonsamtale med eier (5.11.23) av bygget og e-post datert 8.11.23, bekreftes det at bygget er ført opp uten skriftlig søknad og/eller behandling hos hverken reindrifftsmyndighetene, kommune eller grunneier. Det er heller ikke søkt eller behandlet sak i Kvænangsbotn og Navitdalen verneområdestyre.

Det har vært skriftlig kontakt mellom eier og Statsforvalterens reindrifftsavdeling (april 2021) hvor det fra eier/tiltakshaver ber om en behovsvurdering for oppgradering av eksisterende punktfeste og av eksisterende hytte. Det vites ikke om statsforvalteren har behandlet saken videre. Eier sier i e-post til verneområdestyret: «Vi ønsker å avklare situasjonen og informere dere om at dette ikke er en nyoppført hytte, men en oppgradering av en eksisterende hytte» Eier har også i sin e-post beklager eventuelle misforståelser i saken og ønsker forvaltningsmyndighetens vurdering angående oppgradering.

Beskrivelse av tiltaket

Beskrivelsen av tiltaket er kun vurdert ut fra bilder som fulgte rapporten fra oppsynet. Den nye hytta er bygget rett ved en eldre og betydelig mindre gamle/hytte og med en grunnflate anslagsvis 30-40 m² (4,5 x 6,5m). Bygget er satt på påler og har mønehøyde på det meste anslagsvis 4-5 meter. På flybilder fra 2020 er det ikke bygg på den lokaliteten, så den er satt på tidligere ubebygde lokalitet. Men det er altså et eldre og mye mindre bygg rett ved, kanskje 8-10m² i størrelse.

Hytta står i et område hvor det er mange hytter av ulik standard og størrelse som benyttes som bosted i perioder med reindriftsaktivitet i området. På høsten (august-september) er det for eksempel en del aktivitet i sammenheng med kalvemerking. Hyttene er lokalisert på en markert høyde med god utsikt sørover og nordover Navitdalen. Denne omtalte hytta er plassert på den høyeste delen.

Regelverket

De formaliserte rutiner for bygging av anlegg i reindrift, er at de først behandles hos reindriftsmyndighetene, som etter rutinemessig utsjekk av for eksempel søkers formelle tilknytning til reindrift, behov for anlegg og opplysninger fra distriktsplanen, sender sak til høring hos andre myndigheter. Kommune, grunneier og andre skal ha mulighet å uttales seg og vurdere sakene etter det lovverket de er satt til å forvalte.

Reindriften har utvidede rettigheter til motorferdsel, gjerder og hytter tilknyttet reindriftsaktivitet etter reindriftsloven, men den utløses først når prosedyrer og plikter er oppfylt. For eksempel søknad som beskrevet over.

Vernemyndighetene er gitt i oppgave vurdering av byggesaken ut fra de reglene som er gitt i verneforskriftene. I de fleste verneforskrifter er det gitt generelle forbud, for eksempel mot bygging. Men, det er også gitt unntak/fritak fra bestemte formål. I Navitdalen landskapsvernområde er det for eksempel tillatt å vedlikeholde bygninger, anlegg og innretninger (pkt. 1.2 a) bygge sanketrær og foreta nødvendig gjerding (pkt. 1.2 c) uten søknad.

Det er også gitt mulighet for dispensasjon til:

oppføring av bygninger, anlegg og innretninger som er nødvendig for utøvelse av reindrift (pkt. 1.3 d),

riking av gamle bygninger, anlegg og innretninger og oppføring av nye med samme størrelse og for samme bruk (pkt. 1.3 h).

Men det forutsetter at det søkes, og at vernemyndighetene innvilger en dispensasjon. Dette er omtalt Forvaltningsplanen s 35 både i norsk utgave og i den samiske oversatte utgaven.

Vurdering

Ut fra opplysningene i saken er det klart at det er ført opp en bygning uten at det er gitt nødvendige dispensasjoner etter verneforskriften for Navitdalen landskapsvernområde. At eier ikke vet om at det må søke dispensasjon før bygging tillegges ikke vekt i saken. De har uansett plikt til å undersøke gjeldende regler.

Eier av bygg opplyser at de ikke anser dette som en ny hytte, men oppgradering av eksisterende. Vi tar ikke stilling til det. Dette er uansett et søknadspiktig tiltak etter verneforskriften. Det kan gis dispensasjon til «*riking av gamle bygninger, anlegg og innretninger og oppføring av nye med samme størrelse og for samme bruk (pkt. 1.3 h)*». Det er ikke søkt om dispensasjon. Det som er ført opp er også betydelig større enn

det gamle, det gamle er ikke revet og lokaliseringen er noen meter til siden fra det gamle. Det er i utgangspunktet ikke åpenbart at det nye tiltaket kunne gis dispensasjon etter den paragrafen.

Verneverdier og virkning av tiltaket

Navitdalen landskapsvernområde er opprettet for å *ta vare på natur- og kulturlandskap i dalføre med variert og særpreget skog-, fjell- og vassdragsnatur som er lite berørt av tekniske inngrep og skaper identitet for kvensk og samisk kultur.*

Det visuelle landskapet i Navitdalen er ansett å ha stor verdi, og bygg og anlegg som endrer dette landskapet er altså i utgangspunktet ikke tillatt. I hovedsak er det nok tenkt på større inngrep som veier, kraftlinjer, men også mindre inngrep kan ha betydning for å endre inntrykk av landskapet.

Reindriften er viktig i og for området, og de anleggene som er der med kjørespor, bygg, gjerder og andre spor er del av landskapet og er en del av Navitdalen. Også det intensive brukte området ved Saiva er en del av landskapet. Hvor store endringer en kan ønske og å tåle er ikke entydig avklart, men det vil være en viktig del av diskusjonen som et verneområdestyre må ta når en behandler slike byggesaker. Det er viktig for å finne en balanse mellom reindriftens behov for moderne anlegg og fasiliteter og hvor de plasseres og hvordan de bygges.

Et eksempel - i 2016 uttalte verneområdestyret at de ønsket en da omsøkt hytte lokalisert lengre ned i lia enn den var søkt om nettopp for å unngå fjernvirkning av bygg, altså at den stikker seg ut i horisonten, og for å hindre at det oppstår flere nye kjørespor. Det ble etterkommet.

Dette nye tiltakets virkning for landskapet er vanskelig å gi en entydig vurdering av. Men det synes som at lokaliseringen og størrelsen på bygget er slik at den synes fra lang avstand og slikt sett endrer landskapsbildet. Det betyr da at det endrer det vernede landskapets særpreg eller karakter siden den endrer utsikten i et stort område. Med den lokaliseringen som er brukt måtte hytta vært mye lavere i terrenget for ikke å ha slik fjernvirkning tror vi. Eventuelt at en fant annen lokalisering som bedre passer med størrelsen på hytta. Dette er forhold som kunne vært tatt opp og vurdert av vernemyndighetene hvis det hadde vært søkt på vanlig måte.

Oppfølging av saken

Vi ser det som naturlig at denne saken følges opp med en reaksjon fra forvaltningsmyndigheten. Det vektlegges da at det er ført opp et bygg uten at det har vært gitt dispensasjon og at bygget gir en negativ virkning av betydning for verneformålet. Manglende oppfølging av overtredelser i verneområder kan føre til at respekten for vernereglene svekkes. Det vil også virke urettferdig for de som følger regelverket dersom manglende etterlevelse ikke får konsekvenser. I Navitdalen er det av betydning da det er behov for flere hytter (jmf distriktsplanen) og det er tid om annen søknader for bygging av hytter. En manglende reaksjon på overtredelse av regelverket vil få presedens for liknende saker, og hensynet til likebehandling er viktig.

Kort oppsummert er det flere alternativer som forvaltningsmyndigheten (styret) må vurdere, her med en vurdering. Teksten er hentet fra miljødirektoratets veileder - [m617.pdf \(miljodirektoratet.no\)](https://www.miljodirektoratet.no/om/oppfolging-av-ulovlige-forhold-i-verneomrader) om «oppfølging av ulovlige forhold i verneområder».

Anmeldelse

Hovedregelen er at overtredelser av naturmangfoldloven kap. V, verneforskrifter og enkeltvedtak skal anmeldes. I vurderingen av hvorvidt en overtredelse skal anmeldes eller ikke, må effekten av *ikke* å anmelde overtredelsen også vektlegges.

Dersom ett eller flere av følgende momenter er til stede skal saken normalt anmeldes: Omfattende brudd på lov/forskrift/tillatelse, Overtredelsen har store konsekvenser for naturmangfoldet eller risiko for dette, Det foreligger sterk grad av utvist skyld, Det foreligger sterke allmennpreventive hensyn. Andre ting som må tas i betraktning er; vernegrad, om regelverk er nytt eller endret, om en kunne forventet dispensasjon, størrelse på overtredelse, potensielle skadevirkninger. Andre forhold som vektlegges i annen retning – svakheter ved regelverket eller inkonsekvent og uklar saksbehandling i forkant.

Miljødirektoratet og Økokrim anbefaler at forvaltningsmyndighetene anmelder saker med brudd på verneforskriftene. Særlig saker hvor tiltak er gjort som gir endringer av varig karakter. Som i dette tilfellet. I denne saken er det flere forhold som taler for anmeldelse. Særlig allmennpreventive hensyn og at tiltaket faktisk gir en betydelig negativ effekt på verneverdiene. Det som taler mot er at formål og bygging av reindriftshytter normalt innvilges dispensasjon og at det sannsynligvis ville blitt utfallet her, selv om en nok hadde bedt om en annen størrelse eller lokalisering.

Anmeldelse kan kombineres med andre reaksjoner som nevnes under

Pålegg om retting og stans evnt direkte gjennomføring

Naturmangfoldloven § 69 hjemler adgangen til å gi pålegg om retting og stans av en ulovlig handling eller et ulovlig forhold. Med retting menes som oftest gjenoppbygging av en tidligere tilstand, for eksempel riving av ulovlig bygninger eller fjerning av ulovlig tilført masse. For å kreve retting av et forhold som allerede er utført, eller stans av et pågående forhold, kreves at handlingen eller forholdet er i strid med naturmangfoldloven eller forskrifter eller enkeltvedtak i medhold av denne loven. Det er ikke et krav om at det har oppstått skade på naturmangfoldet eller at det er fare for slik skade, det er tilstrekkelig at handlingen ikke er tillatt. Direkte gjennomføring kan benyttes på visse vilkår og betyr at forvaltningsmyndigheten gjennomfører retting på eiers regning. Det anses som ikke aktuelt i denne saken.

Kombinasjonen av pålegg om retting og evnt tvangsmulkt er en drastisk inngripen. Den medfører at anlegg må fjernes og evnt at tomt tilbakeføres til naturtilstand. Hvis bygging hadde vært oppdaget tidligere ville stans vært en rimelig reaksjonsmåte for å hindre ulovlige tiltak.

Tvangsmulkt

Naturmangfoldloven § 73 hjemler adgangen til å fatte vedtak om tvangsmulkt. Formålet med tvangsmulkt er å sikre at loven og bestemmelser i medhold av den blir etterlevd. Brukes i sammenheng med pålegg om retting hvis det ikke gjennomføres.

Miljøerstatning

Miljøerstatningen i naturmangfoldloven § 74 er en sanksjon for overtredelse av naturmangfoldloven og forskrifter og vedtak i medhold av loven. Sanksjonen

er å regne som en administrativ reaksjon og bruk av miljøerstatning skal bidra til å skape respekt for regelverket. Den er et middel for å sikre at det blir reagert mot en overtredelse.

Grunnvilkåret etter naturmangfoldloven § 74 er at en eller flere bestemmelser i naturmangfoldloven selv, forskrifter eller enkeltvedtak gitt i medhold av loven er overtrådt. Det er tilstrekkelig at det foreligger en overtredelse. Det er ikke krav til utvist skyld i form av uaktsomhet eller forsett.

Eksempler på saker hvor miljøerstatning kan vurderes ilagt i verneområder er enkeltstående tilfeller av:

- Ulovlige mindre byggetiltak og inngrep i verneområder, eksempelvis små plattinger og mindre tilbygg
- Brudd på vilkår i tillatelser
- Ulovlig felling av trær
- Brudd på ilandstignings- og ferdselsforbud
- Ulovlig hensetting av biler, campingvogner, båter, utstyr, avfall og lignende
- Ulovlig plassering av midlertidige innretninger
- Brudd på båndtvangbestemmelser i verneforskrifter
- Andre mindre alvorlige brudd på bestemmelser

Det kan også være aktuelt å vurdere miljøerstatning ved brudd på søknadsplikten i verneforskrifter. Dette for eksempel der det er påstartet eller gjennomført arbeid som ikke er omsøkt, men som forvaltningsmyndighetene vanligvis gir tillatelse til om det søkes på forhånd.

Miljødirektoratet er delegert myndighet til å gi pålegg om miljøerstatning. Myndigheten er ikke videredelegert til andre forvaltningsorganer. Dette skyldes at ordning i liten grad er brukt og at det er behov for å utvikle en ensartet praksis på området.

Oppsummering

Forvalteren anbefaler at denne saken følges opp med en reaksjon. Selv om det har oppstått misforståelser eller uklart om hva som er søknadspiktig eller ikke, er dette et alvorlig brudd på regelverket for Navitdalen landskapsvernområde som gir en negativ effekt for verneverdiene. I hovedsak landskapsverdi.

Alvorligheten anses som såpass stor at anmeldelse bør vurderes. I hovedsak av allmennpreventive hensyn. Retting er vurdert som et drastisk tiltak, men for eksempel senkning av takhøyde for å unngå at bygget står i silhuett kan vurderes.

Uansett bør saken følges opp med en reaksjon hvor verneområdestyret sender anmodning om at Miljødirektoratet pålegger miljøerstatning.

Effekten av tiltaket anses som alvorlig for verneverdiene og endrer Navitdalen landskap og karakter så lenge bygget står.

Det er behov for flere bygg i sammenheng med reindrift i det samme området. Og det er andre saker under behandling. Reglene for søknad og etterlevelse av regler er viktig.

Hvis bygge skal bli stående må forvaltningsmyndigheten få en søknad som behandles i etterkant av byggingen som følger de ordinære prosedyrene for slike saker. Det vil si at

den behandles først av reindriftsmyndighetene og at alle andre myndigheter får saken til høring som del av den saken.

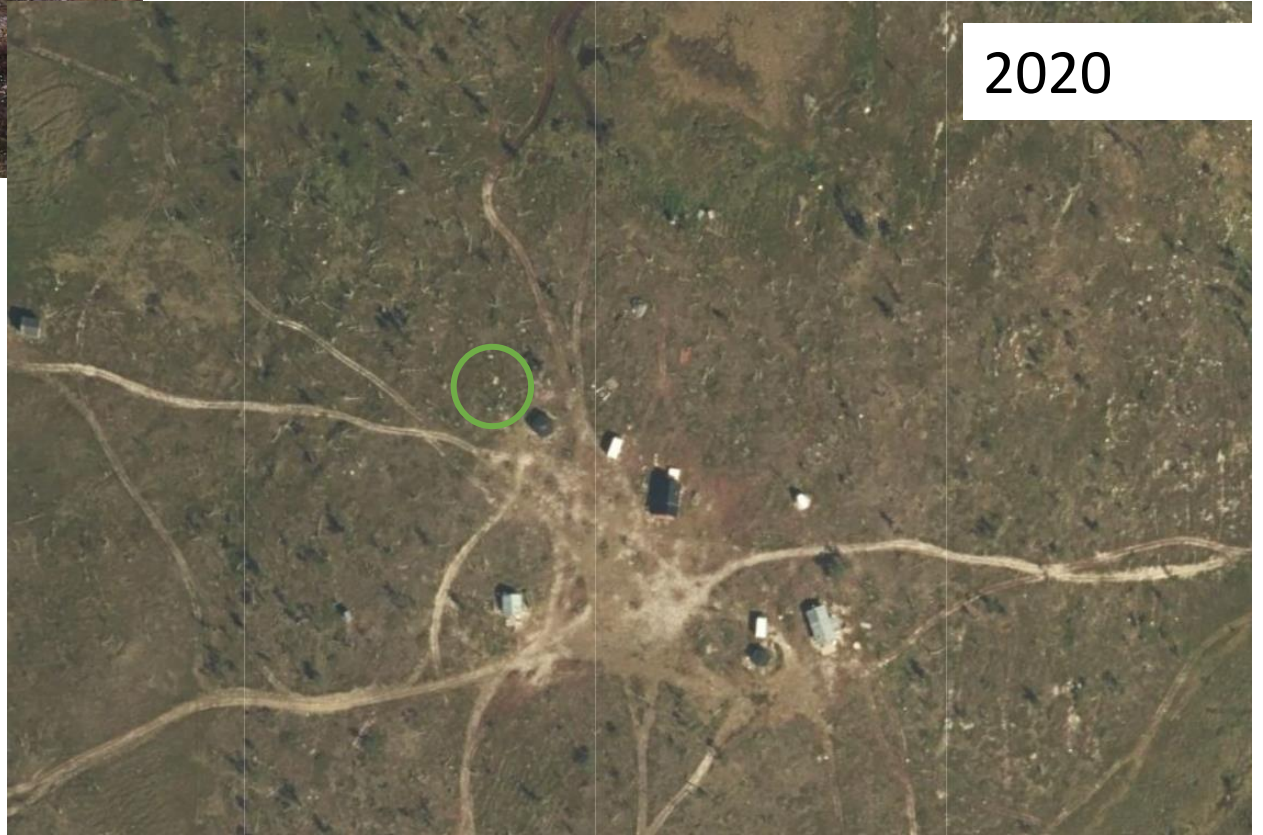
Oktober 2023

2013

2020

Arkivsaksnr: 2023/10329-5

Saksbehandler: Rune Benonisen

Dato: 11.12.2023

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Navitdalen og Kvænangsbotn verneområdestyre	31/23	14.12.2023

Tiltaksplan 2024 - første behandling

Forvalters innstilling

Verneområdestyret for Kvænangsbotn og Navitdalen ber forvalteren utarbeide tiltaksplan basert på innspill og fra møte i rådgivende utvalg og følgende innspill fra styret. Forslag til plan legges ut på høring og godkjennes endelig av styret i e-post møte før juleferien.

Drift av styret

- 5 ordinære møter, opplæring, befaringer Kr 225 000 + Kr 45 000
- Møter rådgivende utvalg Kr 10 000
- Kartlegging, Natur i Norge Kr 100 000

Drift av infrastruktur – fast bevilgning

- Driftsoppgaver i henhold til driftsplan Kr 50 000,-

Tiltak i verneområder

- Restaurering slåttemark Kvænangsbotn Kr 130 000,-
- Supplere infoskilt, pekere mv Kr 40 000,-
- Naturveiledning, skoleopplegg Kr 20 000,-
- Tiltak på kjørespor i Navitdalen Kr 75 000,-
- Reparasjon Navitgammen Kr 25 000,-
- Andel prosjekt Labs to Landmark Kr 100 000,-

Saksopplysninger

Verneområdestyret bes melde inn behov for midler i henhold til «Rammer og opplegg for Statsforvalteren og verneområdestyrer - innmelding av behov for midler til tiltak i verneområder, naturrestaurering og SNO ressurser i verneområder – 2024» datert 13.11.2023. Det gjelder post 1420.21 (driftsmidler) og 1420.31 (tiltaksmidler).

Posten 1420.31 omfatter nå også naturrestaurering som er et satsingsområde.

Verneområdestyrene kan melde inn behov for tiltaksmidler i stor grad etter de samme vekting og strategi som de siste 5-6 årene (St.Prop 2018-2019).

"Midlane går til tiltak som er naudsynte for å ta vare på verneverdiane, inkludert utgreiingar som er naudsynte før tiltak, informasjonstiltak og skjøtsels- og tilretteleggingstiltak. Tilretteleggingstiltaka omfattar opparbeiding av stigar, klipping og merking for å betre tilgjenge i verneområda og samstundes styre ferdsla i og rundt sårbar natur i verneområda. Midlane nyttast òg til informasjonstiltak i alle typar av verneområde i samband med ny merkevare for Noregs nasjonalparkar og til utarbeiding av besøksstrategiar for nasjonalparkar og andre verneområde med store besøkstal eller særskilde utfordringar. Alle tiltak skal vere i tråd med godkjent forvaltings-/skjøtselsplan for verneområda og andre relevante styringsdokument."

Prioriteringer ved bruk av tiltaksmidler:

1. Tiltak som direkte bidrar til å motvirke negative påvirkningsfaktorer knyttet til trusselbildet. Ramsarområder og truede naturtyper prioriteres høyest blant disse tiltakene
2. Løpende skjøtselstiltak
3. Vedlikehold av eksisterende tilrettelegging
4. Bruk av merkevaren Norges nasjonalparker i verneområder med høyt besøkstrykk
5. Bruk av merkevaren i øvrige verneområder
6. Besøksforvaltningstiltak som ikke er direkte knyttet til trusselbildet (slik som fugletårn mm.)

Nytt av året er at det skal gjøres en vurdering etter miljørettslige prinsipper « om at forvaltningsmyndighet synliggjør vurderingene av miljørettsprinsippene ved innmelding av behov for midler til tiltak som kan berøre naturmangfold. Når en beslutning har utelukkende positiv effekt for naturmangfold, er det ikke nødvendig å bruke prinsippene. Vi ber om at det gis en kort oppsummering av vurderingen i merknadsfeltet ved utfylling av skjema i elektronisk søknadssenter og at eventuell utfyllende beskrivelse av vurderingene legges ved som vedlegg til tiltaket.

Vurderingen etter prinsippene skal være forholdsmessig til tiltakets omfang og påvirkning på naturmangfoldet. I henhold til KLD sin veileder om naturmangfoldloven kapittel II, er det ikke nødvendig å henvise til hvert enkelt prinsipp, men vi ønsker at det kommer frem hvilke vurderinger som er gjort.

Vurdering

Verneområdestyret har gjennomført tiltak over tid for bedring av infrastruktur på allerede tilrettelagte steder, informasjon på nett og ved innfallsporter, startsteder og restaurering av kjørespor og slitasje på eksisterende veier og stier. Det har vært spesiell fokus også på inkludere kulturminner og nyere spor fra samisk og kvensk naturbrukstradisjon som del av tiltakene.

Fra 2022 også et nytt restaureringstiltak for slåttemark som går over mer i en driftsfase fra 2024.

